

DOI: <https://doi.org/10.59295/DIA.S.2023.1.01>

CZU: 94(498+478)1918:352:351.88(047.53)

Orcid ID: 0000-0002-8735-3364

Orcid ID: 0009-0004-2964-0340

Orcid ID: 0000-0002-7193-2353

Dialog

DIALOGUL NE UNEȘTE. IZOLAREA NE DEZBINĂ

Liliana CONDRATICOVA

Constantin TOMA

Marius-Adrian NICOARĂ

Dialogul ne unește. Izolarea ne dezbină

Rezumat. Dialogul dat vizează jubileul de 105 ani de la Unirea Basarabiei cu România și un bilanț al activităților, realizat împreună cu Domnul Constantin Toma, Primarul Municipiului Buzău și Domnul Marius-Adrian Nicoară, doctor în istorie, consilier onorific al Primăriei Municipiului Buzău. Aici sunt reliefate relațiile municipiului Buzău cu diferite localități din Republica Moldova, prin intermediul parteneriatelor culturale, economice și interumane dezvoltate de entitățile unităților administrativ-teritoriale. Printre aceste proiecte se numără semnarea „Declarației de Unire”, la 15 martie 2018; reconstruirea falezii râului Nistru, pe segmentul din fața Cetății Sorocii; inaugurarea busturilor lui Ion Inuleț și Alexandru Marghiloman, pe 27 martie 2023, la Ialoveni; extinderea Muzeului „Petru Costin”; Conferința științifică „105 ani de la Unirea Basarabiei cu România. Unde-s doi puterea crește... Lecția de istorie și demnitate a anului 1918” desfășurată în Sala Unirii a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău; angajamentul de reabilitare a clădirii prin suportarea tuturor costurilor de către Consiliul Local Buzău; o consistentă donație de carte; concertul „Limba română este Patria mea”; proiectul „Chișinău pentru Buzău”; seriile de conferințe științifice denumite generic „Zilele Alexandru Marghiloman” ș.a.

Cuvinte-cheie: Chișinău, Buzău, unire, România, Republica Moldova, Alexandru Marghiloman.

Dialogue Unites Us. Isolation Divides Us

Abstract. This dialogue concerns the 105th anniversary of the Union of Bessarabia with Romania and a review of the activities, carried out together with Mr. Constantin Toma, the Mayor of Buzău Municipality and Mr. Marius-Adrian Nicoară, doctor in history, honorary councilor of the Buzău City Hall. Here are highlighted the relations of the municipality of Buzau with different localities from the Republic of Moldova, through the cultural, economic and interpersonal partnerships developed by the entities of the administrative-territorial units. Among these projects are the signing of the “Declaration of Union” on March 15, 2018; reconstruction of the Dniester River embankment, on the segment in front of the Citadel of Soroca; the inauguration of the busts of Ion Inuleț and Alexandru Marghiloman, on March 27, 2023, in Ialoveni; expansion of the “Petru Costin” Museum; The scientific conference “105 years since the Union of Bessarabia with Romania. Where power grows... The lesson of history and dignity of the year 1918” held in the Union Hall of the Academy of Music, Theater and Fine Arts in Chisinau; the commitment to rehabilitate the building by bearing all costs by the Buzău Local Council; a substantial book donation; the concert “The Romanian language is my homeland”; the “Chisinau for Buzau” project; the series of scientific conferences generically named “Zilele Alexandru Marghiloman” et al.

Keywords: Chisinau, Buzau, union, Romania, Republic of Moldova, Alexandru Marghiloman.

LC: Pe 27 martie 2023, la Chișinău, au fost consemnați, printr-o suită de activități de un răsunet major, 105 ani de la Unirea Basarabiei cu România. Evenimente nu ar fi posibile fără implicarea hotărâtă și permanentă a Primarului Municipiului Buzău, domnul Constantin Toma, cu care suntem astăzi într-o discuție foarte informativă pentru cititorul nostru. Stimate domnule Primar, de unde vine – căci vă urmăresc constant deja de vreo cinci ani buni de când v-am cunoscut –, acest devotament și atașament față de tot ce ține de întregirea țării, Alexandru Marghiloman, dar și colaborarea strânsă cu colegii din Basarabia?

CT: Relațiile municipiului Buzău cu localități din Republica Moldova precum Soroca sau Ialoveni au căpătat amploarea firească din 2016, odată cu diverse parteneriate culturale, economice și interumane dezvoltate de noi cu entitățile celor două unități administrativ-teritoriale. Am luat inițiativa străngerii legăturilor cu frații de peste Prut după ce am devenit primar al orașului. Am și o motivație personală – unchiul meu, Alexandru Toma, a murit cu arma în mână pentru apărarea Basarabiei, pe malul Nistrului, în Războiul de Întregire Națională (1916–1919).

Dezvoltarea acestor relații s-a realizat printr-o comunicare permanentă și prin întâlniri, la Soroca, Ialoveni și Buzău, între delegații din care au făcut parte primari, consilieri locali și salariați ale acestor structuri administrative. Fără îndoială, un prim moment important al relațiilor dintre comunitățile românești a fost anul 2018, când s-au consemnat două evenimente de maximă importanță pentru buzoieni și basarabeni. Îmi amintesc cu mare drag atât de întâlnirile prilejuite de marile evenimente petrecute în comunitățile noastre, cât și de întâlnirea emoționantă cu prilejul adoptării „Declarației de Unire cu Basarabia”, inițiată de mine, ca primar, și aprobată de Consiliul Local al Municipiului Buzău. Atunci, pe 15 martie 2018, cei 23 aleși locali din cadrul Consiliului Municipal Buzău au votat în unanimitate o declarație politică de unire cu Republica Moldova, o unire simbolică, fără efecte juridice. În anul sărbătoririi Centenarului României Mari, peste o sută de primari din Republica Moldova au declarat unirea cu România și, de aceea, a fost o datorie de onoare să le răspundem printr-un gest similar, mai ales că președintele Consiliului de Miniștri de acum o sută de ani al României a fost un buzoian, Alexandru Marghiloman.

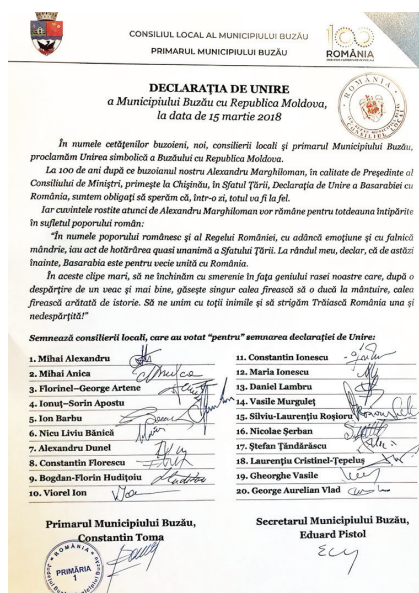

Fig. 1. Buzău 15 martie 2018, „Declarația de Unire cu Basarabia”, inițiată de mine, domnul primar Constantin Toma și aprobată de Consiliul Local al Municipiului Buzău (stânga).

Fig. 2. Primari din Republica Moldova prezenți la Buzău pentru a celebra Centenarul Unirii Basarabiei cu România în sala Nicu I Constantinescu din Palatul Comunal (dreapta).

Unirea cu Basarabia de acum o sută cinci ani a fost realizată de elite, cu sprijinul tuturor locuitorilor din fosta provincie românească. De această dată, unirea se poate face de jos în sus și am dorit să nu ratăm un moment istoric atât de important, căci, mai devreme sau mai târziu, unirea Republicii Moldova cu Patria-Mamă se va înfăptui, așa cum se arată în „Declarația de Unire”.

Am acționat concret, astfel încât la finele lunii august 2018, Consiliul Local Buzău a dat undă verde parteneriatului cu Primăria Soroca pentru realizarea proiectului de reconstrucție a falezii râului Nistru, pe segmentul din fața Cetății. Municipality buzoiană a oferit 100.000 de euro, restul sumei până la 138.500 de euro (27,7%) fiind acoperită de Primăria Municipiului Soroca. Este un proiect reușit, finalizat, de care suntem foarte mândri.

Apoi nu este deloc întâmplătoare înfrățirea dintre Consiliul Raional Ialoveni și Primăria Municipiului Buzău, pentru că Raionul Ialoveni este locul de naștere al lui Ion C. Inculeț, iar Buzăul este locul de naștere al lui Alexandru Marghiloman. Această încărcătură simbolică a dus la sprijinul pe care l-am dat pentru realizarea celor două busturi ale artizanilor Unirii – Ion Inculeț și Alexandru Marghiloman – dezvelite pe 27 martie 2023, în centrul orașului Ialoveni.

Și nu ne-am oprit aici, pentru că tot în Ialoveni, Primăria Municipiului Buzău sprijină, cu 100.000 de euro, extinderea Muzeului „Petru Costin”.

LC: Se cuvine să recunosc că nu știam noi, la Chișinău, multe lucruri (să nu zic mai nimic) despre personalitatea prim-ministrului României, Alexandru Marghiloman. Anul trecut, la început de mai 2022, l-ați readus pe Alexandru Marghiloman la Chișinău, după istorica lui vizită din 27 martie 1918 și discursul înflăcărat al acestui Artizan al Unirii. Ați oferit un cadou deosebit românilor din stânga Prutului prin a ne face cunoștință cu Irina Vlăduca-Marghiloman, strănepoata lui Alexandru Marghiloman. Doamne Toma, cum a început această frumoasă și emoționantă apropiere dintre descendenții lui

Fig. 3. Alexandru Marghiloman

Marghiloman și Buzăul lui Marghiloman, orașul de la poalele Carpaților?

CT: Cu mult timp înainte de a deveni primar, în 2016, am sponsorizat apariția lucrării *Alexandru Marghiloman – lordul valah*, scrisă de un buzoian, domnul Nicolae Peneș, carte în două volume ce a obținut premiul Academiei Române pentru istorie.

După apariția acestei cărți, domnul Nicolae Peneș mi-a făcut cunoștință cu doamna Irina Vlăduca-Marghiloman și soțul dumneaei, domnul Gheorghe Vlăduca. Această relație cu descendenții familiei Marghiloman s-a dezvoltat foarte frumos, după ce am devenit primar al municipiului Buzău, în iunie 2016. Am avut o mulțime de acțiuni împreună pentru reabilitarea marelui om politic. Vârful acestor acțiuni a fost în 2018, când pentru sărbătorirea Centenarului Marii Unirii au fost zeci de evenimente închinare Unirii din 27 martie 1918 și implicat a lui Alexandru Marghiloman. Desigur, la majoritatea acestor evenimente a participat și doamna Irina Vlăduca-Marghiloman, care a contribuit mult la reușita lor.

Marele om politic Alexandru Marghiloman (27 ianuarie 1854 Buzău – 10 mai 1925 Buzău), președinte al Partidului Conservator, din fericire, a fost numit Președinte al Consiliului de Miniștri și Ministru de Interne (5 martie – 24 octombrie 1918; ad-interim la Ministerul Agriculturii și Domeniilor, 6 martie – 4 iunie 1918), deoarece Regele Ferdinand și-a pus toată speranța pentru salvarea țării dinastiei și armatei naționale.

Efortul lui Alexandru Marghiloman a permis apariția condițiilor favorabile, reluarea ofensivei militare și împlinirea visului de realizare a României Mari. În negocierile cu miniștri, generali, reprezentanți ai băncilor, cercurile diplomatice, administrative sau parlamentare, cu toții recunoșteau că prioritățile lui principale erau România, Coroana și Armata. A avut puterea de înțelegere a evoluției exacte a evenimentelor și abilitatea de a fi parte a neratificării păcii prin amânări consecutive.

A fost nevoie ca Alexandru Marghiloman, în calitate de șef al Partidului Conservator, să mobilizeze întreaga energie a formațiunii sale politice pentru a salva ceea ce se mai putea salva, iar din punct de vedere personal să facă eforturi supraomenești pentru prezervarea intereselor statului român aflat în deznădejde. A fost conștient de răspunderea grea pe care și-a luat-o însă a acționat ca un excepțional om de stat, inteligent, sobru, hotărât.

Prim-ministrul României, Alexandru Marghiloman a sosit pe 26 martie/8 aprilie 1918 la Chișinău pentru a participa la ședința festivă care urma să proclame Unirea Basarabiei cu România. Astfel, în ziua de 27 martie/9 aprilie 1918, Sfatul Țării a declarat Unirea Basarabiei cu România, ca urmare a unui vot al cărui rezultat a fost: 86 de voturi „pentru”, 36 de „abțineri” și numai 3 voturi „împotrivă”.

Mai mult decât atât, a sprijinit cu diplomație cererile Consiliului Național al Românilor din Bucovina, în demersurile lui de Unire cu România, ce se va realiza la 15/28 noiembrie 1918, la trei săptămâni după demiterea guvernului său în data de 23 octombrie 1918.

La trecerea unui veac de la acea guvernare de sacrificiu asumat, putem spune că Alexandru

Marghiloman și executivul său și-au atins obiectivul de apărare a statului român, a dinastiei sale conducătoare și a armatei naționale. Prețul plătit de marele om de stat buzoian a fost însă extrem de mare. Calomniat, lovit permanent de adversarii săi politici, imediat după anul 1919, a reușit, prin conduita sa, stând neclintit în convingeri și în dragostea sa profundă față de Patrie, să trimită peste generații un model de românism curat, de factură europeană, care se sprijină pe realitatea istorică a faptelor.

LC: Stimate domnule Primar, și de data aceasta ați reușit să ne impresionați frumos, la celebrarea celor 105 ani de la Unirea Basarabiei cu România. Recapitulativ, voi menționa Conferința științifică „105 ani de la Unirea Basarabiei cu România. Unde-s doi puterea crește... Lecția de istorie și demnitate a anului 1918”, desfășurată în Sala Unirii a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău, și angajamentul de reabilitare a clădirii prin suportarea tuturor costurilor de către Consiliul Local Buzău, pentru care vă exprimăm întreaga recunoștință, la care se adaugă o consistentă donație de carte, un splendid concert „Limba română este Patria mea” și, cu certitudine, omagiul întârziat adus lui Alexandru Marghiloman și Ion Inculeț prin dezvelirea busturilor la Ialoveni. Într-adevăr, ați făcut istorie, fiindcă acest ansamblu sculptural este o premieră absolută pentru Republica Moldova și despre care vă îndemn să ne oferiți mai multe detalii.

CT: Vă mulțumesc pentru aprecieri. În ordinea planificării activităților, desigur, realizarea ansamblului monumental format din cele două busturi cu soclurile lor și a pisaniei, de către sculptorul buzoian Ciprian Dominoschi a fost prima începută. Odată adus la Ialoveni, pregătirea festivității la care au luat parte domnii: Ion Marcel Ciolacu; Președintele Camerei Deputaților din România; Igor Grosu, Președintele Parlamentului Republicii Moldova; Lucian Romașcanu, Ministrul Culturii din România; Sergiu Prodan, Ministrul Culturii din Moldova; Titus Corlățean, Președintele Comisiei de Politică Externă

Fig. 4. Inaugurarea grupului statuar, Ialoveni

din Senatul României; Andrei Daniel Gheorghe, deputat în Camera Deputaților din Parlamentul României, copreședinte al Comisiei comune pentru Integrare Europeană a Republicii Moldova dintre Parlamentul României și Parlamentul Republicii Moldova; Petru Frunze, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, copreședinte al Comisiei comune pentru Integrare Europeană a Republicii Moldova dintre Parlamentul Republicii Moldova și Parlamentul României; doamna Irina Vlăduca-Marghiloman, strănepoata lui Alexandru Marghiloman și distinsul său soț domnul Gheorghe Vlăduca-Marghiloman, alături de alte oficialități locale din România și Republica Moldova și un numeros public; a revenit domnului Președinte Mihai Silistraru.

Inaugurarea acestui grup statuar la Ialoveni, ce îi reprezintă pe cei doi oameni politici români, care au făcut posibilă Unirea Basarabiei cu România, la 27 martie 1918, *Alexandru Marghiloman, Președinte al Consiliului de Miniștri și Ion C. Inculeț, Președinte al Sfatului Țării* pot da temeiul faptelor noastre deoarece ei sunt exemple de valoare și competență. Alexandru Marghiloman și Ion Inculeț au îmbinat idealul național cu vocația construcției și modernizării țării, care ne pot inspira și azi.

De o îndelungată planificare a fost nevoie și pentru desfășurarea sesiunii de Comunicări

științifice (aici mulțumindu-vă și dumneavoastră pentru implicare), la Chișinău, din 27 martie 2023, ce a avut ca temă: „105 ani de la Unirea Basarabiei cu România, Unde-s doi puterea crește ... Lecția de istorie și demnitate a anului 1918”. Am revenit pentru al doilea an, în mod simbolic, în Sala în care pe 27 martie 1918 s-a ținut votul din Sfatul Țării, care a decis Unirea dintre România și Basarabia, împreună cu istorici din Republica Moldova (doamnele Liliana Condricova, Silvia Grossu, Aliona Grati, domnii Anatol Petrencu, Ion Negrei, Gheorghe Negru, Sergiu Musteață, Anatol Povestca, Viorel Cojocaru, Ion Valer Xenofontov) și România (doamna Luminița Giurgiu, domnii Jipa Rotaru, Alin Spânu, Daniel Nicolae, Stoica Lascu, Gheorghe Neagu, Dan Prisacaru, buzoienii Marius-Adrian Nicoară, Viorel Gheorghe, Mircea Tănase, Constantin Neagu, Constantin Coman).

Ne-au onorat cu participarea și domnii Lucian Romașcanu, Ministrul Culturii din România; Sergiu Prodan, Ministrul Culturii din Moldova; Ludovic Orban, deputat, fost prim-ministru al României; Titus Corlățean, Președintele Comisiei de Politică Externă din Senatul României; Andrei Daniel Gheorghe, deputat în Camera Deputaților din Parlamentul României, copreședinte al Comisiei comune

pentru Integrare Europeană a Republicii Moldova dintre Parlamentul României și Parlamentul Republicii Moldova; Petru Frunze, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, cooptat în Comisia comună pentru Integrare Europeană a Republicii Moldova dintre Parlamentul Republicii Moldova și Parlamentul României; doamna Irina Vlăduca-Marghiloman, strănepoata lui Alexandru Marghiloman și soțul său domnul Gheorghe Vlăduca-Marghiloman.

În ceea ce privește Sala în care acum 105 ani Sfatul Țării vota Unirea Basarabiei cu România, din incinta clădirii Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău, doresc ca ea să fie renovată cu sprijinul Primăriei Municipiului Buzău sau al comunității de afaceri din Buzău. Urmează ca această inițiativă să fie supusă votului în Consiliul Local, suma necesară fiind de 50.000 de euro. Nu este posibil ca o asemenea clădire și o asemenea sală să existe într-o astfel de stare deplorabilă. Acolo s-a întâmplat un act istoric pentru poporul român. Sper ca în maxim două luni să avem aprobările legale și banii pentru a-i putea dona Academiei pentru această acțiune foarte importantă, așa încât poate la anul, când se vor împlini 106 ani de la Unire să ne ținem simpozionul într-o sală reabilitată.

LC: Sunt conștientă că realizarea unui program atât de complex la Buzău, Chișinău și Ialoveni era să fie sortită eșecului în lipsa unei echipe eficiente, care pricepe dintr-o privire din jumătate de cuvânt ce are de făcut. Recunosc sincer, cu admirație, că avem multe de învățat din stilul Dvs. de manager. Îl întreb pe dl Marius-Adrian Nicoară, cum e să fii parte din echipa Primarului de Buzău, Constantin Toma, și cum ați izbutit să realizați atâtea activități, lucrând adesea contra cronometru. Aveți cumva un algoritm special?

M-AN: Sunt buzoian get-beget și, prin sprijinul familiei am avut parte de o educație completă, militară – de aviator, iar civilă – de istoric, ceea ce mă ajută acum în mod evident. Ca locuitor al orașului Buzău, mărturisesc că iubesc enorm acest oraș, cum de altfel mi-e extrem de

Fig. 5. Afiș al sesiunii de comunicări „Unde-s doi puterea crește... Lecție de istorie și demnitate a anului 1918”, Chișinău, 27 martie 2023.

dragă întreaga zonă a Buzăului, iar ca militar și istoric trebuie să vă spun că simt permanent presiunea străbunilor și neamului meu, pentru că tărâmul nostru buzoian și oamenii lui au avut un rol determinant în istoria țării, rol care deocamdată este prea puțin cunoscut, iar una dintre obligațiile noastre, ale istoricilor locului, este să recuperăm acest trecut onorant și să îl oferim ca exemplu copiilor și nepoților noștrii. Istoria noastră locală este o veritabilă matrice a spiritului românesc și consider că trebuie să avem grijă de ea, de tradițiile locale și identitatea națională. De altfel, experiența de viață și profesională m-a convins că prin patriotismul local, poți înțelege mai ușor patriotismul național și pe cel al altor popoare și țări, valori fundamentale ale unui spirit european modern, civilizată. În orașul nostru avem multe exemple în acest sens, unul fiind Cimitirul Internațional al Eroilor, onorat și respectat cu pioșenie de buzoieni, deși acolo se odihnesc eroi ale diferitor națiuni europene, de diferite religii, amici sau inamici ai momentului.

Pe domnul Primar Constantin Toma l-am cunoscut mai bine în anul 2000, când dumnealui era senator, membru al Comisiei Economice

din Senatul României iar eu – comandant al Centrului de Instruire pentru Forțe Aeriene de pe istorica platformă aeriană de învățământ de la Ziliștea – Boboc, Buzău. Se punea atunci problema viitorului pregătirii personalului aeronavigant (în țară sau străinătate), iar eu eram invitat și participam la ședințele Comisiei de Apărare sau a celei economice din Parlamentul României. S-a adăugat și prietenia domnului Toma cu domnul Doru Laurian Bădulescu, fiul căpitanului aviator Mircea T. Bădulescu, unul dintre eroii buzoieni ai celui de-Al Doilea Război Mondial, când am remarcat că una dintre marile sale bucurii este să citească, să achiziționeze cărți de valoare și, ca om de afaceri, să sprijine foarte mulți scriitori, sponsorizându-le tipărirea volumelor scrise de aceștia, precum celebra de acum lucrare elaborată de Nicolae Peneș *Alexandru Marghiloman – Lordul valah*.

Așadar, obârșia noastră comună, apropierea de valorile euroatlantice, care aduce în atenție comunitatea, dorința de recuperare a tradițiilor și identității naționale, obiectiv asumat de domnul primar și echipa sa, preocupările și idealurile noastre ne-au apropiat în timp, iar propunerea de a participa la inspiratul Consiliu de Dezvoltare al Municipiului Buzău, unicat în România, m-a onorat. La inițiativa domnului Toma, în 2018, împreună cu 40 de buzoieni de valoare, împărțiți în 4 comisii de lucru: economică, socială, de educație și de cultură și prin multe întâlniri cu buzoienii de diferite vârste și profesii s-a ajuns la o variantă de plan strategic care – odată pus în practică – duce, până în 2030, Buzăul acolo unde ni-l dorim. Ulterior, ca și consilier onorific pentru domeniile cultural și educațional, colaborarea cu domnia sa mă stimulează profesional. Drumul pornit este ascendent și consistent, eu încercând să pun umărul alături de dânsul la crearea societății buzoiene moderne, magnetice, așa cum ne-o dorim.

În ceea ce privește existența unui algoritm, trebuie să precizez că esențială este colaborarea interinstituțională pe care o avem cu Academia Oamenilor de Știință din România, Academia de Științe a Moldovei, Institutul European pentru Cercetări Multidisciplinare, Universitatea

de Stat din Moldova, Asociația Istoricilor din Republica Moldova „Alexandru Moșanu” și Revista de studii culturale și literatură „Dialogica”, prin intermediul Centrului Cultural și Educațional „Alexandru Marghiloman” din Buzău.

Credința mea profundă este că dialogul ne unește în timp ce izolarea ne poate dezbină.

LC: Nume cunoscute și mai puțin știute, momente inedite readuse în circuitul istoric, aprecierea contribuției inestimabile a unor personalități notorii, impactul Unirii asupra societății basarabene și integrarea în societatea românească... Multitudinea aspectelor concentrate sub umbrela conferinței științifice din 27 martie 2023 este uimitoare. Zeci de persoane au urmărit transmisiunea online a evenimentului și așteaptă publicarea materialelor autorilor, care au oferit o reprezentanță deosebită, dacă vorbim de instituțiile din România și Republica Moldova. Cât de importante pentru societatea românească sunt asemenea conferințe științifice tematice, care ne fac să respectăm trecutul?

CT: Primăria Municipiului Buzău organizează anual o suită de manifestări culturale, științifice și educaționale la Chișinău sau Buzău, aducând împreună parteneri din Republica Moldova și România. Memorabile sunt prezențele periodice ale Teatrului Național „Mihai Eminescu” în cadrul proiectului „Chișinău pentru Buzău”, sau seriile de conferințe științifice denumite generic „Zilele Alexandru Marghiloman” desfășurate ritmic în aceleași două orașe, cu participarea a numeroși oameni de știință cu recunoaștere națională și internațională, din Basarabia și România, finalizate prin editarea de cărți științifice sau de popularizare a istoriei noastre comune.

Astfel întărește Buzăul prietenia între oamenii trăitori pe cele două maluri ale Prutului și își omagiază trecutul cinstindu-și înaintașii.

În aceste vremuri complexe și cu amenințări la securitatea Republicii Moldova, sunt convins că unirea ar reprezenta cea mai scurtă și sigură cale de integrare europeană. Cel mai bun drum este de unire imediată, și aveți acces și la Uniunea Europeană și la NATO. Sper ca și

Fig. 6. Delegația buzoiană prezentă la inaugurarea ansamblului monumental inaugurat la Ialoveni, 27 martie 2023.

populația, și politicienii de pe ambele maluri ale Prutului să înțeleagă acest lucru.

Percep colaborarea culturală, științifică și educațională în dublu sens. Atât, eu personal, cât și domnul Dr. Marius-Adrian Nicoară, membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru al consiliului de cercetare științifică al Institutului European pentru Cercetări Multidisciplinare, directorul Centrului de Științe Istorice și Arheologie, fiind participanți la cele șapte ediții ale Conferinței științifice internaționale „Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine” de la Chișinău, ce a ajuns acum la cea de-a VIII-a ediție.

LC: Stimate domnule Nicoară, concomitent cu pregătirile marelui eveniment de la Chișinău și Ialoveni, Dvs. ați lucrat și la un album-souvenir, dedicat Unirii Basarabiei cu România. Care este mesajul acestui album pentru toți românii, lansat chiar la 27 martie în Sala unde s-a votat Unirea acum 105 ani?

M-AN: Pentru a cinste așa cum se cuvine aniversarea a 105 ani de la Unirea Basarabiei cu România și pe artizanii acesteia, s-a socotit că este potrivit ca printre evenimentele științifice aniversare înscrise în aria de sărbătorire de către Primăria Municipiului Buzău a acesteia, trebuie să intre și realizarea unui album

istoric aniversar care să poarte chiar numele evenimentului „105 ani de la Unirea Basarabiei cu România”. Evident că subiectul m-a motivat profesional. Mi-am fixat câteva teme serioase de rezolvat prin acesta: evident evocarea Unirii Basarabiei cu România această mare reușită a „geniului rasei noastre” cum aprecia chiar Alexandru Marghiloman; prezentarea *in integrum* a faptelor și personalităților făuritoare ale acestui moment; aducerea lor în atenție, mai ales că multe dintre acestea sunt încă necunoscute publicului larg. Așadar, elaborarea acestei cărți mi-a făcut mare plăcere pentru că ea omagiază trecutul, cinstește înaintașii și poate reaminti și întări prietenia dintre oamenii trăitori pe cele două maluri ale Prutului.

Mi-am dorit o carte emoționantă, desprinsă din realitatea istorică, cu personaje recunosciabile și palpabile, care să îmbine nuanțele iubirii de țară cu prietenia, cu pierderea, suferința și trădarea, pentru a oferi lecții de viață, optimism și modernism cu și despre români.

Cum timpul a fost destul de scurt, pentru elaborarea acestui volum a fost nevoie ca dincolo de scrierea și conceperea lui să se lucreze intens și la editarea acestuia în condiții grafice excelente de către echipa de tipografi a Editurii Alpha MDN din Buzău, editură recunoscută științific. Se cuvine să mulțumesc aici domnului Ștefan Davidescu, editorul albumului, Președintele Institutului European pentru Cercetări

Multidisciplinare și doamnei Monica Balaban, tehnoredactor și corector al volumului. Cu toții am fost mândrii de faptul că la încheierea suitei de activități festive, în seara zilei de 27 martie 2023, când a avut loc un grandios act artistic susținut de mari artiști din România și Republica Moldova în spectacolul intitulat „Limba română este Patria mea”, dat cu prilejul aniversării adoptării limbii române ca limbă de stat în Republica Moldova, în Sala „Nicolae Sulac” din Chișinău, s-a făcut o consistentă donație de carte din partea Primăriei Municipiului Buzău, 2000 de volume „105 ani de la Unirea Basarabiei cu România” aflate în frumoase traiste românești, au așteptat spectatorii pe fiecare scaun din marea sală de spectacol.

LC: Aveți deja o operă istorică și o activitate publicistică consistentă. Care sunt principiile dumneavoastră de cercetare și cum reușiți să transmiteți cititorilor atât de frumos o așa de variată gamă de informații și sentimente?

M-AN: Am înțeles, pe parcursul anilor, că datoria istoricului este realmente sacră: reconstituirea faptelor și interpretarea lor *sine ira et studio – fără ură și părtinire*, care este regula de aur în scrierea istoriei, ce te ferește de derizoriu. Apoi, în cercetare, eu urmez triada: *idee, argument, exemplu*. Și mai este o problemă, istoricul dispune de regula epilogului, lucrează cu fapte consumate. Dar câtă trudă! Doar aparent lucrurile par clare.

Cărțile mele de istorie, patrimoniu sau beletristică, sper că se trăiesc, nu numai se citesc, pentru că atunci când scriu, îmi așez opiniile pe hârtie, alături de raționamente și paradigme, pentru a transpune prin cuvinte lecții de istorie și, de ce nu, de viață, pe care cititorii să le integreze în existența lor.

De altfel, eu țin să mulțumesc întotdeauna cititorilor pentru interesul lor față de ideile prezentate de mine în fiecare carte, mai ales că acum, după Revoluția românească din decembrie 1989, au pe deplin libertatea de a se informa, compara, circula, gândi și deci au și oportunitatea de a înțelege și învăța din literatura fundamentată academic, ce se întâmplă în lume în cele mai performante și mai admirate țări, culturi sau civilizații. Sper ca astfel să se poată asimila foarte rapid și din scrierile mele, principii, metode, sisteme și instrumente prin care să se poată pune în aplicare cele mai bune practici din lume, pentru a construi culturi și climate care să îi facă pe oameni să lucreze cu bucurie, cu pasiune și cu responsabilitate, și să fie fericiți cu munca lor și încântați de interacțiunile cu rudele, colegii, liderii și Patria lor.

LC: Apropo de titlul conferinței. De unde vine? Pe 27 martie 2023 am recapitulat cu toții, pe ambele maluri ale Prutului, adevărata lecție de istorie și demnitate pe care ne-au oferit-o, prin sacrificiul lor, străbunii noștri, în martie 1918. Majoritatea au avut un destin tragic, uitatea fiind cea mai dură, când ani la rândul nu-

Fig. 8. Imagine de la spectacolul „Limba română este Patria mea”.

mele lor a fost șters din manuale și din istorie. Acum, la 105 ani de la Unire, ce le putem spune tinerilor care trăiesc vremuri zbuciumate, parcurgând pas cu pas drumul către idealurile și valorile europene, democratice?

CT: Și aici colaborarea cu partenerii noștri culturali și științifici și-a pus amprenta, pentru că titlul conferinței a fost propus de Asociația Istoricilor din Republica Moldova „Alexandru Moșanu”, prin domnul Anatol Petrencu. Titlul gândit de dumnealor, fiind inspirat, ni l-am înșușit imediat. Mi-a plăcut că și prin acest titlu putem să îi îndemnăm mai ales pe tineri să privească viitorul cu optimism. Străbunii noștri au înfruntat cu demnitate vitregiile trecutului, iar noi îi putem avea astăzi ca exemplu. În spiritul acestei credințe, suntem cea dintâi primărie din România care a inițiat realizarea unui *Manual de Istorie al Județului Buzău* și a unui *Manual de Geografie al Județului Buzău*, ce se distribuie anual încă din 2019, gratuit, în școlile din orașul nostru.

M-AN: Trebuie să consemnăm și faptul că între Institutul European pentru Cercetări Multidisciplinare din Buzău și Asociația Istoricilor din Republica Moldova „Alexandru Moșanu” există un parteneriat frumos și fructuos. Iar în ceea ce privește destinul tragic al înaintașilor noștri făuritori ai României Mari, ne gândim și ne vom documenta, pentru a ști dacă aceasta poate să fie chiar tema unei viitoare conferințe.

În ceea ce privește tinerii, eu știu sigur că mulți dintre ei sunt iubitori de familie și neam, de istorie, de frumos, de adevăr, de bine. Noi trebuie să îi ajutăm să cunoască toate acestea cât se poate de exact, de corect.

LC: Cred că anul 1918 ține nu doar de domeniul trecutului, dar foarte mult și de viitorul nostru. Avem o agendă comună, gândim și simțim românește. Ce planuri de perspectivă are Primăria Municipiului Buzău, primarul Constantin Toma și echipa sa pentru viitor, dacă, sigur, ne puteți întredeschide parantezele, fiindcă suntem în era informației și cititorii noștri preferă să se

documenteze din prima sursă, veridică și sigură.

CT: Am precizat deja că renovarea Sălii în care acum 105 ani Sfatul Țării vota Unirea Basarabiei cu România este un obiectiv asumat ca și extinderea Muzeului „Petru Costin”.

Vom continua cu prezența anuală a Teatrului Național „Mihai Eminescu” în cadrul proiectului „Chișinău pentru Buzău”, și seriile de conferințe științifice denumite generic „Zilele Alexandru Marghiloman” desfășurate periodic la Buzău și Chișinău.

Așa cum am dovedit în ultimii șase ani, faptele ne reprezintă și sunt convins că se vor iniția și alte proiecte comune pe viitor. Am ocazia acum să mulțumesc domnului Președinte al Consiliului Raional Ialoveni, Mihail Silistraru și domnului Director al Teatrului „Mihai Eminescu”, Petru Hadârcă, și tuturor românilor din Republica Moldova și România, care au contribuit și contribuie, în fiecare zi, pentru a fi din nou împreună.

M-AN: Printre proiectele comune din acest an, aflate în fază de analiză avem: o conferință națională cu tema „Tratatul de la Trianon – 4 iunie 1920 – bucuria națiunii române”, ediția a patra, și o sesiuni de comunicări științifice cu tema: „Buzăul oraș deschis tradițiilor, cercetării istorice și salvării patrimoniului”.

Astfel dialogul nostru cultural, educațional și științific menține punți de prietenie.

LC: Vă mulțumesc mult, stimate domnule Primar al Municipiului Buzău, Constantin Toma, pentru tot ce faceți pentru românii de pe ambele maluri ale Prutului. Toată recunoștința pentru Primarul Constantin Toma și dr. Marius-Adrian Nicoară, pentru acest dialog constructiv care ne unește în ideile, gândurile și acțiunile noastre. Să ne revedem cu bine și să ne punem de acord pentru alte evenimente de aceeași anvergură.

Note:

*Interviul este elaborat în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii.